

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P. Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

23 martie 2023

Dosarul nr. 3-2/23

2-23003807-01-3-09012023

Dnei Domnica Manole
Președintele Curții Constituționale a RM

Prin prezenta, conform încheierii Completului de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor din 22 martie 2023, Vă remitem sesizarea avocaților Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, în vederea examinării constituționalității a termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a); termenului „nu” din art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2) – (5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”); sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”); sintagmei „dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) (potrivit căruia „La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”); termenului „irevocabilă” din art. 14 alin. (9) (potrivit căruia „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii”) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Anexă: copia încheierii din 22 martie 2023 pe 5 pagini, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 26 pagini.

Cu respect,

**Președintele interimar al
Curții Supreme de Justiție a RM**

Ex: T.Bradu

Vladimir Timofti

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

**a unor sintagme din Legea nr.26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri
aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de
autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor**

A. Autorii excepției de neconstituționalitate¹**A.1. Persoană fizică****Rodion TOCAN****A.2. Persoană fizică****Marian BUCĂȚARU**

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află pentru examinare în fond cauza de contencios administrativ nr. 3-2/23 la cererea reclamantului Iurie Bejenaru contra Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 4 din 9 decembrie 2022 „privind candidatura Iurie Bejenaru, Candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii” și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Iurie Bejenaru de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare – *Comisia de evaluare*). Cauza de contencios administrativ este examinată de completul de judecatori format din: președinte – Vladimir Timofti, judecatori: Tamara Chișca Doneva și Mariana Pitic membru al completului.

2. Rezumatul cauzei de contencios administrativ este următorul. Reclamantul Iurie Bejenaru, judecător la Curtea Supremă de Justiție ca candidat la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (în continuare – *C.S.M.*) din partea judecătorilor Curții Supreme de Justiție a fost verificat de către Comisia de evaluare și pe parcursul verificării a depus un Chestionar privind integritatea etică, Declarație în baza art.9 alin.2 din Legea nr.26/2022 de avere și interese personale și cu privire la lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și serviciul public. Tot pe parcursul evaluării a dat răspuns la 3 runde de întrebări din partea Comisiei de evaluare, cu anexa copiilor tuturor materialelor solicitate.

Pe data de 27 octombrie 2022 a avut loc audierile publice la care a participat, răspuns la întrebările membrilor Comisiei de evaluare și a prezentat actul întocmit de Agenția Națională de Integritate,

Astfel, reclamantul Iurie Bejenaru a furnizat toate informațiile, documentele și a răspuns plenar la toate întrebările formulate de Comisia de evaluare. O nouă ședință nu a fost convocată de către Comisia de evaluare.

Prin Decizia nr. 4 din 9 decembrie 2022 Comisia de evaluare a decis că candidatul la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii Iurie Bejenaru nu corespunde criteriilor de integritate, întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidat a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

Copia deciziei Comisiei de evaluare a primit-o prin poșta electronică la data de 04.01.2023

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

Evaluarea reclamantului a avut loc conform prevederilor Legii privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022 (în continuare – Legea nr. 26 din 10.03.2022).

După emiterea Deciziei nr. 4 din 9 decembrie 2022 privind candidatura Iurie BEJENARU, candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, dar pînă la comunicarea acestei decizii reclamantului, Parlamentul a adoptat Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 pentru modificarea Legii nr.26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, prin care a operat modificări esențiale în procedura de contestare a deciziilor emise de Comisia de evaluare. Astfel, pct. 5 din Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 avea următorul conținut: „5. La articolul 14 alineatul (8) litera b), după cuvântul „contestare” se introduce textul „, **dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat,**”.

Legea nr. 354 din 22 decembrie 2022 a intrat în vigoare la 27 decembrie 2022, fiind publicată în Monitorul Oficial nr.431-434/796.

În așa mod, după modificări și completări, art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 are următorul conținut: „(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

- a) respingerea cererii de contestare;
- b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”.

Comunic Înaltei Curți faptul că prin Decizia Curții din 14 februarie 2023 a fost admisă excepția de neconstituționalitate în această parte.

Totodată conform art.8 al Legii nr.26/2022, alin. (6) În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare **nu depinde** de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv nu a fost supusă controlului constituționalității.

Conform art. 139 din Codul administrativ al Republicii Moldova (Nr. 116 din 19-07-2018)

(4) Actele administrative individuale se respectă de către autoritatea publică emitentă, alte autorități publice, destinatarii acestora și persoanele terțe.

Conform art. 140 din Codul administrativ al Republicii Moldova (Nr. 116 din 19-07-2018)

Un act administrativ individual obține puterea lucrului decis atunci când nu mai poate fi contestat nici pe cale prealabilă, nici prin acțiune în instanța de judecată competentă. Dacă un act administrativ individual are mai mulți destinatari sau mai multe persoane sînt afectate de acesta, puterea lucrului decis poate surveni în momente diferite pentru fiecare din aceste persoane.

C. Obiectul sesizării³

Prevederile contestate din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organelle de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor sunt următoarele:

“Articolul 8. Evaluarea integrității candidaților

(2) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă:

a) nu a **încălcat grav** regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni **reprobabile**, care ar fi **inexplicabile** din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;

(6) În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare **nu depinde** de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.

Articolul 13. Decizia Comisiei de evaluare

(5) Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor **dubii serioase** privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată.

Articolul 14. Contestarea deciziei Comisiei de evaluare

(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii:

b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și **dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare**.

(9) Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este **irevocabilă** din momentul emiterii.”

De asemenea, în prezenta sesizare, se contestă omisiunea legiutorului de a reglementa „**termenul de prescripție**”, „**dublul grad de jurisdicție**”, „**competențele [limitate] a Curții Supreme de Justiție**”, „**oportunitatea / proporționalitatea [actului administrativ]**”.

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale ratio materiae. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Prevederile contestate din art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, în particular sintagmele “încălcăt grav”, “reprobabile”, “inexplicabile”, “nu depinde” și “dubii serioase” sunt incidente articolului 23 din Constituție, potrivit căruia “(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”, combinat cu articolul 20 din Constituție “(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

În ceea ce privește omisiunea legiutorului de a reglementa „lipsa termenului de prescripție”, “[lipsa] dublului grad de jurisdicție”, “competențele [limitate] a Curții Supreme de Justiție”, “oportunitatea [actului administrativ]”, aici sunt incidente prevederile articolului 20 din Constituție “(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”, prevederilor articolului 53 din Constituție “(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.” și prevederilor articolului 119 din Constituție: “Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 1 alineat (2) potrivit căruia „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate”.

Articolul 4 din Constituție potrivit căruia „(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 20 din Constituție potrivit căruia „(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție”.

Articolul 23 alineat (2) din Constituție potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 26 alineatele (1) și (2) din Constituție potrivit cărora „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 39 din Constituție potrivit căruia: Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Articolul 54 din Constituție potrivit căruia: (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Lipsa termenului de prescripție

Prevederile art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 nu stabilesc nici un termen de prescripție pentru evaluarea candidaților din perspectiva respectării “regulilor de integritate etică și integritate financiară”.

În viziunea noastră, acest articol vine în contradicție cu art. 23 din Constituția RM, din următoarele considerente :

Art.23 din Constituție prevede (2) că, Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

În speță candidatului Iurie Bejenaru i s-a solicitat informația cu privire la veniturile părinților pe ultimii 40 ani. Or, el nu deține careva informații referitor la sursele și veniturile acumulate de părinți. Această întrebare i s-a dat în toate trei runde de întrebări, la care el a dat răspuns. Din păcate, părinții lui nu mai sunt în viață, au decedat pînă la inițierea Pre-vetingului, nu putea prevedea întrebările Comisiei de evaluare și nu a putut afla careva informații concrete, privind sursele și veniturile acumulate de ei pe parcursul vieții lor.

Mai mult, la acest capitol ași vrea să atrag atenția Curții, la prevederile art. 46 din Constituția Republicii Moldova, pe care, Comisia de evaluare le-a omis, sau nu a dorit să atragă atenția, care prevede că:

- Caracterul licit al dobândirii se PREZUMĂ
- Dreptul la proprietate privată este GARANTAT.
- Dreptul la moștenire a proprietății private este GARANTAT.

Mai mult s-a invocat faptul că 15 ani în urmă s-a deplasat împreună cu alte persoane peste hotarele R.Moldova, cu care era în relații de colegialitate.

Nicăieri în textul Legii nr. 26 /2022, în special în art. 8 al. (2) ,nu este indicat că la evaluare Comisia va examina chestiuni ce țin de integritatea etică pe o perioadă nelimitată de timp. Astfel Comisia având competențe nelimitate în timp, chiar și în trecutul foarte îndepărtat. Prevederile acestei legi pot fi aplicate chiar și până la anii de școală a candidatului. Altfel spus, Comisia, având competențe nelimitate, se va deplasa în timp atât cât va dori, și până când nu va găsi ceva , care va putea fi imputat candidatului ca încălcări grave ,pentru a nu-l promova pe candidat.

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința unui sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

Amintim, onorată Curte, că Comisia și-a axat Decizia pe fapte din trecutul foarte îndepărtat al părinților candidatului, cu 40 ani în urmă.

În cauza Oleksandr Volkov c. Ucrainei, Curtea de la Strasbourg a reținut următoarele:

138. *Cât privește cauza reclamantului, faptele examinate de Consiliul Superior al Magistraturii în 2010 datau din perioada 2003-2006 (paragrafele 17 și 18 de mai sus). Respectiv, reclamantul se afla într-o situație dificilă, dat fiind faptul că trebuia să-și construiască apărarea ținând cont de fapte printre care existau unele care avuse loc într-un trecut îndepărtat.*

139. *Din decizia Înaltei Curți Administrative în cauza reclamantului și observațiile Guvernului rezultă că dreptul intern nu prevede niciun termen de prescripție pentru revocarea unui judecător pentru „încălcarea jurământului”. Deși Curtea nu crede că e necesar să se indice care ar trebui să fie durata termenului de prescripție, ea consideră că o abordare atât de limitată [open-ended approach] a măsurilor disciplinare ce vizează membrii ordinii judiciare pune în pericol grav securitatea raporturilor juridice.*

140. *În aceste circumstanțe, Curtea consideră că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție în acest sens.*

Atragem atenția că în cazul de mai sus Înalta Curte a considerat că este încălcare, având în vedere termenul de 4-7 ani. Pe când în speța noastră Comisia se axează pe fapte ce au avut loc cu 40 ani în urmă.

În concluzie, având în vedere constatările Curții de la Strasbourg în cauza specificată *supra* lipsa unui termen de prescripție, în ceea ce privește pretenziile încălcări a regulilor de etică și conduită profesională a judecătorilor, este o încălcare a dreptului la un proces echitabil garantat de Articolul 6 § 1 din Convenție.

Lipsa previzibilității sintagmelor din Legea nr. 26

Prevederile contestate din art. 8 din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, în particular sintagmele “încălcăt grav”, “reprobabile”, “inexplicabile”, “nu depinde” și “dubii serioase” sunt contrare articolului 23 din Constituție, potrivit căruia “(2) *Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.*”, combinat cu articolul 20 din Constituție “(1) *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngădi accesul la justiție.*”

Hotărârea Curții Constituționale din 06 martie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 10 pct. 4 și pct. 5 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi

44. Articolul 1 alin. (3) din Constituție proclamă Republica Moldova ca un stat de drept și democratic. Curtea reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

45. Curtea menționează că exigențele statului de drept presupun *inter alia* asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, §41).
46. În acest context, Curtea reține că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrarului. Așadar, asigurarea și respectarea acestor principii obligă statul să edicteze într-o manieră clară și previzibilă normele adoptate.
47. Adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin articolul 23 alin. (2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.
48. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...]”
49. Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.
50. Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza Amann v. Elveția, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza Silver și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983, §80).
51. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la

reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

52. Prin urmare, Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

Aplicarea principiilor de mai sus situației din speță

Sintagmele “încălcător grav”, “reprobabil”, “inexplicabil”, “nu depinde” și “dubii serioase” nu răspund exigenței calității legii și în consecință conferă instanțelor de judecată, care le aplică, o marjă excesivă de discreție și interpretare, fiind posibile abuzuri și o practică neunitară în cauze similare, iar din cauza caracterului abstract există și riscul arbitrariului.

Corespunzător, normele contestate nu corespund exigențelor de calitate. În particular, textele legislative nu corespund principiului unității materiei legislative și corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

În final, având în vedere că normele contestate nu sunt previzibile și clare, ceea ce constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise, aceste norme urmează a fi declarate neconstituționale.

În concluzie normele contestate contravin articolului 23 în coroborare cu articolul 20 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia “(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Insuficiența controlului judiciar

În cauza Oleksandr Volkov c. Ucrainei, Curtea de la Strasbourg a reținut, de asemenea, următoarele:

124. Curtea nu este convinsă de faptul că Înalta Curte Administrativă a efectuat un control suficient în cauza reclamantului, pentru motivele expuse mai jos.

125. În primul rând, se pune întrebarea dacă Înalta Curte Administrativă putea să efectueze un control eficient al deciziilor Consiliului Superior al Magistraturii și Parlamentului, având în vedere faptul că ea era competentă să declare aceste decizii drept fiind contrare legii dar nu să le anuleze și să ia măsurile pe care le considera necesare într-un asemenea caz. Chiar dacă declararea unei decizii drept fiind contrară legii, în general, nu are consecințe legale, Curtea consideră că

incapacitatea Înaltei Curți Administrative de a anula, în mod oficial, deciziile litigioase și absența unor reguli privind desfășurarea ulterioară a procedurii disciplinare contribuie la crearea unui nivel substanțial de incertitudine cu privire la consecințele juridice reale ale unor asemenea decizii judiciare.

126. Putem spune că practica judiciară dezvoltată în acest domeniu este revelatorie în acest sens. Guvernul a prezentat copii ale hotărârilor judecătorești interne în două cazuri. Însă aceste exemple demonstrează că după ce Înalta Curte Administrativă a declarat revocarea judecătorilor contrară legii, reclamantii trebuiau să inițieze o procedură aparte pentru a se reintegra. Cazurile date nu arată cum trebuie să se desfășoare o procedură disciplinară (în special, care sunt măsurile pe care autoritățile vizate trebuie să le întreprindă după declararea deciziei litigioase ca fiind contrară legii, și care este termenul limită). Exemplele aduse de Guvern sugerează vag că nu poate fi vorba de o reinserare automată în postul de judecător exclusiv în baza deciziei declarative a Înaltei Curți Administrative. Prin urmare, consecințele juridice ce reies din controlul efectuat de această instanță asupra unor asemenea întrebări sunt limitate și contribuie doar la sporirea îndoielilor Curții privind capacitatea sa de a rezolva problema de o manieră eficientă și de a oferi o revizuire suficientă a cauzei.

127. În al doilea rând, analizând felul în care Înalta Curte Administrativă a parvenit la decizia sa în cauza reclamantului și având în vedere obiectul litigiului, Curtea observă că aceasta nu a examinat de o manieră corespunzătoare argumente importante aduse de reclamant. În special, Curtea consideră că acuzațiile reclamantului privind lipsa de imparțialitate din partea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și ai Comisiei parlamentare nu au fost examinate cu diligența necesară. Afirmațiile Guvernului în acest sens nu sunt convingătoare.

128. În plus, Înalta Curte Administrativă nu a încercat cu adevărat să examineze argumentul reclamantului potrivit căruia decizia parlamentară privind revocarea sa din funcție era incompatibilă cu Legea din 1992 privind Statutul Membrilor Parlamentului și Regulamentul Parlamentului, chiar dacă era competentă să facă acest lucru (a se vedea Articolul 171-1 §§ 1 și 5 din Codul Justiției Administrative citat mai sus) și deși reclamantul a ridicat în mod clar această întrebare în cererea sa și a prezentat dovezi pertinente în acest sens (a se vedea paragrafele 29 și 33 de mai sus). Înalta Curte Administrativă nu a examinat dovezile aduse de reclamant, însă a reinterprestat afirmația cu privire la caracterul ilegal al procedurii de vot din cadrul Parlamentului ca fiind o acuzație de neconstituționalitate a rezoluției parlamentare pertinente. Astfel, Înalta Curte Administrativă a evitat să examineze acest aspect, lăsându-l în grija Curții Constituționale, la care reclamantul nu avea acces direct (a se vedea Bogatova c. Ucrainei, nr. 5231/04, § 13, 7 octombrie 2010, cu referințele ulterioare).

129. Prin urmare, Curtea consideră că revizuirea cauzei reclamantului de către Înalta Curte Administrativă nu a fost suficientă, neputând să neutralizeze deficiențele de corectitudine procedurală prezente la etapele anterioare ale procedurii interne.

Având în vedere competențele limitate a Curții Supreme de Justiție pe această categorie de cauze și absența unor reguli privind desfășurarea ulterioară a procedurii de re-evaluare, aceste elemente contribuie la crearea unui nivel substanțial de incertitudine cu privire la consecințele juridice reale ale unor asemenea decizii judiciare, ce urmează a fi adoptată în speța reclamantului.

Prin urmare, având la bază sintagma din art.8 al Legii nr.26/2022, alin. (6) în aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare **nu depinde** de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.” Comisia de evaluare specializată a depășit competențele sale dincolo de atribuțiile stabilite expres de lege, constatând unele circumstanțe pe care nu le-a atestat nici măcar Autoritatea competentă să o facă. Mai mult, din textul actului contestat nu rezultă ca Comisia de evaluare a constatat că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani nu corespunde veniturilor declarate.

Comisia de evaluare pentru ași motiva cumva Decizia a inversat sarcina probei către candidat, fapt inadmisibil și contrar prevederilor art. 93 cod administrativ care prevede expres ” Fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția. Prin derogare de la prevederile alin.(1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale.”

După logica Comisiei de evaluare dacă:

- candidatul nu dispune de acte ce ar demonstra veniturile obținute 40 de ani în urmă de rudele sale (decedate), acestea nu au avut venituri.
- candidatul nu dispune de acte ce ar demonstra starea tehnică că a autoturismului procurat și acte privind îmbunătățirile aduse.
- candidatul nu dispune de acte ce ar demonstra cheltuielile suportate de către persoane apropiate, aceste cheltuieli sunt ale candidatului.

În Republica Moldova prezumția nevinovăției ÎNCĂ nu a fost anulată.

Astfel contrar prevederilor menționate mai sus, având la bază sintagma prevăzută în alin. (6) în aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare **nu depinde** de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.” îi este atribuită unu drept și putere absolută ce subminează autoritatea puterii lucrului decis al actelor administrative individuale în vigoare, fără respectarea de Comisia de evaluare, a actelor administrative individuale altor autorități publice, destinatarii acestora și persoanele terțe.

În sensul celor enunțate supra, menționăm că incidente sînt următoarele instrumente internaționale, la care Republica Moldova a aderat:

Articolul 8 din Declarația Universală a drepturilor omului din 10 decembrie 1948 prevede că „Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege”.

Articolul 2 par. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag.30) prevede că „Statele părți la prezentul Pact se angajează ca, potrivit cu procedura lor constituțională și cu dispozițiile prezentului Pact, să adopte măsurile

care să permită luarea unor măsuri legislative sau de alt ordin, menite să traducă în viață drepturile recunoscute în prezentul Pact care nu ar fi încă în vigoare.

Statele părți la prezentul Pact se angajează:

a) să garanteze că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute în prezentul Pact au fost violate va dispune de o cale de recurs efectivă, chiar atunci când încălcarea a fost comisă de persoane acționând în exercițiul funcțiilor lor oficiale;

b) să garanteze că autoritatea competentă, judiciară, administrativă ori legislativă sau orice altă autoritate competentă potrivit legislației statului, va hotărî asupra drepturilor persoanei care folosește calea de recurs și să dezvolte posibilitățile de recurs jurisdicțional;

c) să garanteze că autoritățile competente vor da urmare oricărui recurs care a fost recunoscut ca justificat”.

Articolul 14 par. 1. din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag.30) prevede că: „Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil”.

Complementar, în Avizul Comisiei de la Veneția nr.1069/2021 CDL-AD(2021)046, au fost comunicate solicitantului următoarele raționamente, care de altfel conturează elementele de risc după cum urmează:

- Autoritățile își propun să pună în aplicare un sistem de evaluare al integrității candidaților la aceste funcții înainte de desfășurarea alegerilor,...această filtrare ar face evaluarea extraordinară a membrilor ... să devină inutilă...;
- Odată dobândit statutul de magistrat, calitățile de integritate și de competență trebuie să prezume până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanțelor funcționale prin proceduri legal adecvate;
- Crearea unor organisme *ad-hoc* pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe ipoteza că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistemice cu privire la integritatea magistraților. Cu toate acestea, pornind de la această ipoteză, înființarea modelului propus de comisii *ad-hoc* de evaluare a integrității implică, în sine, un dublu risc. Pe de o parte, presupune, chiar dacă este vorba doar de aparențe (care, în acest domeniu foarte sensibil, contează), că sistemul este afectat în general, ceea ce poate fi extraordinar de nedrept pentru multe dintre elementele sale competente și integre, care sunt, în consecință, pătate de o suspiciune generală; pe de altă parte, o astfel de metodă se poate dovedi inefficientă, în ceea ce privește judecătorii și procurorii, pentru a înlătura și elimina îndoiala fatală pe care modelul însuși o creează sau o poate genera.
- [...]orice proces de verificare interferează cu dreptul la viața privată, afectează relația dintre candidat și „persoanele apropiate” ale acestuia și va avea un efect asupra reputației candidatului. Din aceste motive, este un pas esențial ca acest proces preliminar de filtrare să aibă o bază legală, cu criterii înguste și o posibilitate de apel.
- Evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate

candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea dacă este relevantă și esențială în acest scop și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane **au un rol important** în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere **pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului**. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Cu privire la incidența articolului 39 din Constituție, care consacră dreptul Cetățenilor Republicii Moldova de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Deși destul de complexă, noțiunea de treburi publice din art. 39 poate fi totuși definită, cu mențiunea că ea se deosebește într-o oarecare măsură de aceeași noțiune din art. 103 alin. (2) din Constituție. Definim noțiunea în cauză prin prisma activității autorităților publice, în a căror sarcină se află administrarea treburilor de interes general (public), ce nu pot fi administrate de o singură persoană.

Prin urmare, noțiunea de treburi publice se identifică cu cea de treburi (funcții, atribuții, competențe, prerogative etc.) ale autorităților publice, a căror activitate reprezintă ansamblul activităților Parlamentului, Guvernului, Președintelui Republicii Moldova, autorităților administrative publice centrale și locale, precum și a structurilor subordonate acestora, prin care se aduc la îndeplinire legile și se prestează serviciile publice.

În categoria de treburi publice intră și problemele ridicate la nivel de interes public, adică activitățile care satisfac unele necesități sociale. Respectiv, prin dreptul de a participa la administrarea treburilor publice se înțelege dreptul de a ocupa funcții (posturi, ranguri) în autoritățile publice, în cadrul cărora se desfășoară activități de interes general (public).

Or, în speță legiuitorul prin adoptarea normei criticate a restrâns la minim speranța accederii în funcția de membru CSM, complementar, la etapa în care candidații au fost invitați să depună dosarele pentru participare, au fost anunțate reguli clare, care au devenit modelate pe parcursul procesului de selecție.

Cu privire la incidența articolului 54 din Constituție, potrivit căruia, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Or, o ingerință în rastrul drepturilor omului urmează a fi justificată de anumite argumente: ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică, ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit etc., argumente care nu pot fi identificate în raport cu legea examinată.

Potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă: a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; c) sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public

Nu în ultimul rând, norma criticată contravine unui șir de acte fundamentale în materia drepturilor omului: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Actele enumerate prevăd expres condițiile în care este admisă restrângerea drepturilor omului.

În ceea ce privește alte criterii, și anume:

Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional. În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o anumită marjă de apreciere, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit. Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Or, normele criticate nu corespund acestor trei criterii motiv pentru care afectează prevederile art.54 din Constituție.

Complementar, în Opinia Comisiei de la Veneția nr.1064/2021, Comisia a subliniat că, independența judiciară face parte integrantă din principiile democratice fundamentale ale separației puterilor și statului de drept și este garantată în special prin articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO), precum și prin

articolele 4 și 31 din capitolul VII al Constituției Kosovo. Conform criteriilor internaționale, independența presupune că puterea judecătorească este liberă de orice presiune externă și că nu este supusă unei influențe sau manipulari politice, în special din partea puterii executive. Filtrarea judecătorilor, în special atunci când este efectuată de un organ executiv, poate constitui o astfel de „presiune externă”.

Cu titlu de analogie, în Opinia nr.1058/2021, Comisia de la Veneția a menționat: „66. [...] Cu toate acestea, din perspectiva statului de drept, încredințarea către CSP a unei puteri practic nelimitate de a defini condițiile materiale în care PG poate fi demis este o abordare extrem de contestabilă. **Astfel de norme trebuie să aibă cel mai înalt nivel posibil de legitimitate.** În paragrafele anterioare, Comisia de la Veneția a argumentat deja că lipsa unei consacrări constituționale poate fi dăunătoare pentru stabilitatea sistemului de urmărire penală, iar anumite aspecte ar trebui reglementate nu printr-o lege ordinară, ci printr-o lege organică adoptată cu majoritate calificată sau chiar în Constituția însăși. Această abordare se aplică a fortiori la esența procesului de evaluare. Poate fi necesar ca anumite norme să rămână flexibile și este perfect acceptabil dacă CSP elaborează norme de fond și de procedură cuprinse în lege. Cu toate acestea, a da SCP-ului o carte albă în elaborarea unor astfel de norme pare a fi excesiv;

67. [...] Cu toate acestea, pentru Comisia de la Veneția, întrebarea rămâne: legea nu explică **ce fel de performanță insuficientă** poate duce la demiterea PG, iar pentru Comisia de la Veneția este foarte dificil să comenteze aceste dispoziții fără a le vedea. Aceste dispoziții sunt în contradicție cu abordarea Comisiei de la Veneția, care a remarcat, într-un raport privind standardele europene în ceea ce privește independența sistemului judiciar, că legea ar trebui să definească în mod clar condițiile de demitere înainte de termen a procurorului. În plus, **există o cerință mai generală de securitate juridică în ceea ce privește previzibilitatea impactului legii.**

68. [...] Într-un aviz privind Turcia, Comisia de la Veneția a observat că „răspunderea disciplinară sau orice altă măsură similară ar trebui să fie previzibilă; un funcționar public **ar trebui să înțeleagă că face ceva incompatibil** cu statutul său, pentru a putea fi sancționat pentru aceasta”. În principiu, indicatorii de performanță nou stabiliți pot fi aplicați doar la performanțele viitoare insuficiente.

70. [...] În concluzie, orice evaluare a performanțelor anterioare [...] nu ar trebui să fie efectuată pe baza noilor indicatori stabiliți și ar trebui să se bazeze doar pe acele criterii de integritate și profesionalism care ar putea fi derivate în mod incontestabil din normele preexistente sau din însăși natura mandatului PG. Este inadmisibilă revocarea PG pentru deficiențe în performanțele sale sau pentru un anumit comportament necorespunzător, în cazul în care acesta nu putea prevedea în mod rezonabil, la momentul respectiv, că ar putea fi revocat din cauza unor astfel de deficiențe sau a unui comportament necorespunzător.

[...] procedura de "evaluare a performanțelor" [...] ar trebui revizuită în mod semnificativ. În special, **legea ar trebui să descrie în mod clar natura și principalii indicatori ai evaluării performanțelor** și să clarifice modul în care aceasta este diferită de răspunderea disciplinară. [...];”

Complementar, în cauza *Ovcharenko and Kolos v. Ukraine*⁶, CtEDO a subliniat că:

„... Curtea se ocupase deja de aspectul „calității legii” al legalității sancțiunilor impuse în Ucraina judecătorilor pentru „încălcarea jurământului” în hotărârea sa în cauza Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei și a constatat că dreptul intern aplicabil **nu a îndeplinit cerințele de previzibilitate și protecție împotriva arbitrarului**. De la acea hotărâre, Curtea nu a putut discerne nicio modificare legislativă care ar putea fi considerată **ca a adus o previzibilitate semnificativ mai bună în ceea ce privește chestiunea comportamentului** unui judecător care constituie „încălcarea a jurământului” conform legislației ucrainene. Nici Guvernul nu a făcut referire la vreo jurisprudență relevantă în acest sens.

... Întrucât această utilizare a puterii nu a fost preconditionată de nicio evaluare a chestiunii de către o autoritate independentă, controlul judiciar ex post al cazului a avut o importanță crucială în evaluarea globală a compatibilității procedurilor interne cu articolul 6 din Convenție.

A fost esențial pentru instanțele naționale să evalueze dacă reclamanților li s-au oferit suficiente garanții pentru o examinare independentă și imparțială a cazurilor lor și să abordeze toate aspectele de fapt și de drept relevante care au fost decisive pentru soluționarea cauzei. În special, întrebarea dacă demiterea lor a fost compatibilă cu garanțiile constituționale ale independenței judiciare, inclusiv problema imunității funcționale a judecătorilor de la Curtea Constituțională care limitează sfera răspunderii lor juridice pentru rezultatele voturilor lor în calitate de membri ai Curții Constituționale, a avut a cerut un răspuns elaborat. Acesta nu putea fi înlăturat în mod tacit și trebuia examinat în detaliu, dacă controlul judiciar ar fi considerat „suficient” în sensul Convenției. Întrucât acest lucru nu s-a făcut, deciziile de concediere a reclamanților nu au putut fi considerate suficient de motivate.”

Lipsa dublului grad de jurisdicție

Potrivit prevederilor Articolul 119 din Constituție, Folosirea căilor de atac: Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Cu toate acestea, potrivit prevederilor art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, *Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii.*

Astfel considerăm că art.14 alin.(9) din legea nr.26/2022 vine în contradicție cu prevederile art.119 din Constituția RM.

Prin decizia Curții Constituționale a României nr. 500 din 15 mai 2012, având în vedere prevederile constituționale, identice cu prevederile din art. 119 din Constituția

⁶[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{"languageisocode":\["ENG"\],"appno":\["27276/15","33692/15"\],"documentcollection id2":\["CLIN"\],"itemid":\["002-13959"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{)

Republicii Moldova, s-a extins dreptul la “dublu grad de jurisdicție” și cauzelor în materie civilă.

Având în vedere faptul că, accesul la justiție constituie un element inerent dreptului la un proces echitabil, intim legat de principiul preeminenței dreptului. Preeminența dreptului nu poate fi imaginată fără posibilitatea de a avea acces la justiție prin intermediul instanțelor de judecată, considerăm oportună și rezonabilă preluarea practicii Curții Constituționale a României precum că dreptul la “dublu grad de jurisdicție” se extinde și cauzelor în materie civilă.

Așa după cum rezultă din jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului „Dreptul la instanță”, la fel ca și dreptul de acces la justiție, nu are un caracter absolut: drepturile pot da naștere la limitări, dar nu pot restricționa accesul liber al unui individ într-un mod sau până la un punct astfel încât dreptul să fie afectat în însăși esența sa: [*Philis împotriva Greciei* (nr. 1), pct. 59; *De Geouffre de la Pradelle împotriva Franței*, pct. 28; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), pct. 229; *Baka împotriva Ungariei* (MC), pct. 120; *Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 114).

La fel, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, orice restrângere/limitare a drepturilor trebuie să corespundă exigențelor regulii “triplului test”, și anume: limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; protejează un interes legitim; să fie necesară într-o societate democratică.

În particular, în cazul în care accesul la instanță este restricționat prin lege sau în fapt, Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează dacă restricția atinge fondul dreptului și, în special, dacă urmărește un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat: *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, pct. 57. În ceea ce privește caracterul proporțional al limitării, întinderea marjei de apreciere acordate statului poate depinde în special de dreptul internațional relevant în materie [*Naït-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 173-174].

În opinia autorului sesizării, prin modificările operate la art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, legiuitorul a limitat dreptul de acces liber la justiție al reclamantei până la un punct în care dreptul de acces liber la justiție a reclamantei a fost afectat în însăși esența sa.

Limitările aduse prin textul legislativ a cărui constituționalitate se contestă, nu „sînt prevăzute de lege” și nu urmăresc un „obiectiv legitim” prevăzut de Constituție.

Autorul sesizării pretinde că limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei **nu respectă condiția ca limitarea să fie „prevăzută de lege”**, deoarece orice restrângerea poate fi impusă doar printr-o lege, dispozițiile căreia trebuie să fie **accesibile și clare**, iar redactarea acestora să corespundă cu normele imperative din Constituție. La caz, normele contestate nu respectă criteriile de „accesibilitate și claritate”, precum și discordanță cu principiile și normele tehnicii legislative, motiv pentru care contravin articolului 23 din Constituție.

Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i. e. aceasta trebuie să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, și articolul

23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute din start de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47). Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § § 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele schimbătoare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Greece*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, § § 96–104).

Limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei nu urmăresc un obiectiv legitim prevăzut de Constituție. Astfel, obiectiv legitim permis de Constituție și care vizează dreptul de acces liber este dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Satisfacția efectivă din partea instanțelor judecătorești, poate fi obținută doar prin acordarea ultimelor a tuturor pîrghiilor necesare de verificare a legalității actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale justițiabililor. Îngustarea nejustificată și exagerată a cîmpului de verificare și a competențelor instanțelor judecătorești de verificare a legalității actelor administrative, limitează efectivitatea instanțelor judecătorești și limitează nejustificat dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, fapt care este contrar Constituției.

La fel, limitarea drepturilor reclamantei de acces liber la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, operate prin modificările contestate din punct de vedere constituțional nu au urmărit un scop legitim cum ar scopul bunei administrări a justiției sau un alt scop legitim.

Dimpotrivă, reglementarea în cauză împiedică reclamantul în calitate de justițiabil să se prevaleze **de o cale de atac disponibilă** [*Miragall Escolano și alții împotriva Spaniei*, pct. 36; *Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe*, pct. 51)]

Mai mult din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului deducem că un „obiectiv legitim” care vizează dreptul de acces la instanță constă în faptul că acest drept trebuie să fie „concret și efectiv” [*Bellet împotriva Franței*, pct. 38; *Zubac*

împotriva Croației (MC), pct. 76-79]. Efectivitatea dreptului de acces impune ca un individ „să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale”. Orice limitare a dreptului de acces liber la justiție care face ca acest drept să devină inefectiv sau iluzoriu nu poate fi conformă unui „obiectiv legitim”.

Întinderea controlului jurisdicțional al deciziilor Comisiei de evaluare a fost redusă, în mod semnificativ, pînă la punctul în care persoana care contestă este practic privată de dreptul la o cale de atac jurisdicțională. Asta în condițiile în care eventuala hotărîre judecătorească este irevocabilă din start, fără drept de atac, deci fără posibilitate de a fi verificată de o instanță ierarhic superioară (art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 prevede că decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii).

Articolul 4 din Constituție prevede că: “(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

În ceea ce privește constituționalitatea sintagmei din art.8 al Legii nr.26/2022, alin. (6) În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.

Subliniem că prevederile criticate infra, au servit în calitatea de temei juridic pentru argumentarea actului emis (Decizia Comisiei) în privința candidatului. Or, reglementările ce stau la baza actului prezintă elemente de neconstituționalitate, prin prisma argumentelor după cum urmează:

Potrivit art.8 al Legii nr.26/2022, alin. (6) În aprecierea criteriilor prevăzute la alin.(2)–(5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, **Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv.”**

Potrivit art.8 alin. (4) lit. b) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă: Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat **în ultimii 15 ani** corespunde veniturilor declarate.

Potrivit art.8 alin. (5) lit. c) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică: modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului **ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)**, precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;

Complementar, Comisia a invocat: Art. 6 alin. (1) din Regulamentul de evaluare precizează că veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate veridic, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la, în măsura în care se referă la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor. Regulamentul prevede, de asemenea, că Anexa la Regulamentul de evaluare definește metoda de calcul a averii nedeclarate (art. 6 alin. (2) a Regulamentului de evaluare).

Prin cumularea acestor prevederi, Comisia a argumentat Decizia nr.4 din 9 decembrie 2022, adoptând o decizie nemotivată, care a încălcat principiul egalității de tratament față de candidat și nu a avut nici un temei plauzibil pentru a considera că candidatul la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii - Iurie Bejenaru nu corespunde criteriilor de integritate etică și financiară și nu a promovat evaluarea.

Decizia adoptată de Comisia de evaluare, contravine și Opiniei comune a Comisiei de la Veneția și a Directorului General pentru Drepturile Omului și Statul de drept privind proiectul de lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție din 17-18 iunie 2022, care în p.44 se prezumă clar că evaluarea ETICĂ se concentrează, de fapt, asupra datelor privind posibila corupție în privința candidaților, adică un alt aspect al aceleiași probleme care este explorat de evaluarea financiară.

Considerăm că toate constatările Comisiei de evaluare expuse, prin care s-a constatat necoresponderea reclamantului a integrității etice și financiare nu are nimic comun cu datele privind posibila corupere în privința candidaturii sale, dar concluziile Comisiei s-au concentrat mai mult pe niște omisiuni și pe niște presupuneri subiective, care nici într-un caz nu confirmă posibila corupție în privința candidaturii sale.

Totodată potrivit art. 4 al Legii nr.26/2022, alin.(2) în activitatea sa, **Comisia de evaluare se conduce de Constituția Republicii Moldova, de prezenta lege și de alte acte normative ce reglementează domeniile conexe activității sale. Comisia de evaluare funcționează în baza regulamentului propriu de organizare și funcționare, aprobat de către aceasta.**

Potrivit art. 8 al Legii nr.26/2022, se consideră că **un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă: a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație; b) Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.** Comisia de evaluare nu a făcut referire la temeiul de drept, corelat cu circumstanțele de fapt, pe baza cărora a atestat dubii serioase a integrității candidatului. Or, **averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație, autoritatea competentă în acest domeniu Autoritatea Națională de Integritate nefiind nici sesizată și nici nu a emis vreo decizie de constatare/sanționare sub acest aspect.**

Potrivit art. 2 Legii Nr. 132 din 17-06-2016) alin. (1) **Autoritatea Națională de Integritate (denumită în continuare Autoritate) este o autoritate publică independentă față de alte organizații publice, față de alte persoane juridice de drept public sau privat și față de persoanele fizice, ce funcționează la nivel național ca structură unică.**

Potrivit art. 5. Legii Nr. 132 din 17-06-2016) **Autoritatea asigură integritatea în exercitarea funcției publice sau funcției de demnitate publică și prevenirea corupției prin realizarea controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.**

Comisia Pre-Vetting nu este independentă și imparțială

103. Pentru a stabili dacă un tribunal poate fi considerat „independent” în sensul art. 6 § 1, trebuie să se țină cont, printre altele, de modul de desemnare și durata mandatului membrilor, existența unei protecții contra presiunilor exterioare și aspectul existenței unei aparențe de independență a organului dat (a se vedea *Finlanda c. Regatului Unit*, 25 februarie 1997, § 73, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-I, și *Brudnicka și Alții c. Poloniei*, nr. 54723/00, § 38, ECHR 2005-II). Curtea subliniază că noțiunea separării puterilor dintre puterea executivă și autoritatea judecătorească are un rol tot mai important în jurisprudența sa (a se vedea *Stafford c. Regatului Unit* [GC], nr. 46295/99, § 78, ECHR 2002-IV). În același timp, nici art. 6 și nici oricare altă prevedere din Convenție nu obligă Statele să respecte conceptele constituționale teoretice privind limitele admisibile de interacțiune între puteri (a se vedea *Kleyn și Alții c. Olandei* [GC], nr. 39343/98, 39651/98, 43147/98 și 46664/99, § 193, ECHR 2003-VI).

104. De regulă, imparțialitatea denotă lipsa de prejudecăți sau a unei atitudini părtinitoare. Conform jurisprudenței constante a Curții, în sensul art. 6 § 1, imparțialitatea trebuie determinată în funcție de: (i) un test subiectiv, unde trebuie să se țină seama de convingerea personală și comportamentul unui anumit judecător - adică dacă judecătorul a avut o anumită prejudecată sau atitudine părtinitoare într-o cauză dată; și (ii) un test obiectiv, adică de a verifica dacă însuși tribunalul și, printre alte aspecte, componența sa, a oferit suficiente garanții pentru a exclude orice dubiu legitim privind imparțialitatea sa (a se vedea, printre altele, *Fey c. Austriei*, 24 februarie 1993, seria A nr. 255, §§ 28 și 30, și *Wettstein c. Elveției*, nr. 33958/96, § 42, ECHR 2000-XII).

105. Frontiera dintre imparțialitatea subiectivă și cea obiectivă nu este totuși ermetică întrucât pe lângă faptul că însuși comportamentul unui judecător poate, din punctul de vedere al unui observator extern, stârni îndoieli obiective justificate cu privire la imparțialitatea sa (testul obiectiv), ea poate, în egală măsură să țină de aspectul convingerii sale personale (testul subiectiv) (a se vedea *Kyprianou c. Ciprului* [GC], nr. 73797/01, § 119, ECHR 2005-XIII). Astfel, în unele cazuri în care ar putea fi dificil să se aducă dovezi ce ar permite respingerea prezumției de imparțialitate subiectivă a judecătorului, condiția imparțialității obiective oferă o garanție importantă în plus (a se vedea *Pullar c. the Regatului Unit*, 10 iunie 1996, § 32, *Culegere* 1996-III).

106. În acest sens, chiar și aparențele pot avea o oarecare importanță sau, cu alte cuvinte, „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*” (justiția nu trebuie doar făcută, ea de asemenea trebuie să fie văzută cum este făcută). Miza este încrederea pe care tribunalele unei societăți democratice trebuie să o inspire publicului (a se vedea *De Cubber c. Belgiei*, 26 octombrie 1984, § 26, seria A no. 86).

107. În cele din urmă, conceptele de independență și imparțialitate obiectivă sunt strâns legate și, în dependență de circumstanțe, pot necesita o examinare comună (a se vedea *Sacilor-Lormines c. Franței*, nr. 65411/01, § 62, ECHR 2006-XIII). Ținând cont de faptele cauzei în speță, Curtea consideră că aspectele de independență și imparțialitate trebuie examinate împreună.

108. Curtea a constatat că (paragrafele 89 și 90 de mai sus) Consiliul Superior al Magistraturii și Parlamentul au exercitat funcția de judecare a cauzei cu privire la reclamant și de adoptare a unei decizii obligatorii. În continuare, Înalta Curte Administrativă a reexaminat concluziile și deciziile acestor organe. Prin urmare, Curtea trebuie mai întâi să examineze dacă au fost îndeplinite condițiile unui tribunal independent și imparțial la etapa judecării cauzei reclamantului și adoptării deciziei obligatorii.

109. Curtea a subliniat că, în cazul în care cel puțin jumătate din membrii care compun un tribunal - incluzând și persoana care o prezidează, având drept de vot - sunt judecători, există un puternic indiciu de imparțialitate (a se vedea *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgiei*, 23 iunie 1981, § 58, seria A nr. 43).

111. În consecință, din șaisprezece membri ai Consiliului Superior al Magistraturii prezenți la ședința de audiere, doar trei erau judecători. Astfel, judecătorii au constituit o mică minoritate a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii care au examinat cauza reclamantului.

Aplicarea principiilor de mai sus situației din speță

În lumina constatărilor Curții de la Strasbourg pe cauza *Volcov c. Ucrainei*, considerăm că Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, nu este independentă și imparțială.

Ingerință nejustificată în respectul vieții private – lezarea reputației

Conform jurisprudenței unitare a CtEDO, eliberarea din funcție sau nepromovarea în funcție administrativă a unei persoane, constituie o ingerință în exercitarea de către aceasta a dreptului la respectarea vieții private, în sensul art. 8 din Convenție, anume din perspectivă că viața privată include dreptul unui individ de a crea și dezvolta relații cu alte persoane, inclusiv relații de natură profesională sau de afaceri.” (a se vedea *Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 165-167, 09 ianuarie 2013; *Özpınar împotriva Turciei*, nr. 20999/04, pct. 43-48, 19 octombrie 2010; *C. împotriva Belgiei*, 7 august 1996, pct. 25, Culegere 1996-III).

În speță, urmare a deciziei contestate a Comisiei Pre-Vetting au fost afectate un șir de relații personale și profesionale, ingerință care nu răspunde exigenței legalității, scopului legitim și nu trece testul proporționalității; inclusiv și reputația profesională a reclamantului Bejenaru Iurie.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁷

1. Materialele cauzei civile nr. 3-2/23 la cererea reclamantului Iurie BEJENARU contra Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 4 din 9 decembrie 2022 ”privind candidatura Iurie BEJENARU, Candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii” și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Iurie BEJENARU de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor care sînt remise cu prezenta sesizare de către instanța de judecată.

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederi normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁸

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice fapt pentru care semnez.

Rodion TOCAN

Marian BUCĂȚARU

⁸ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎN C H E I E R E

22 martie 2023

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Vladimir Timofti
Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic

cu participarea grefierului

Liviu Nicula

examinând în ședință publică cererea avocaților Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de contestare depusă de Iurie Bejenaru împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului,

c o n s t a ț ă :

La 09 ianuarie 2023, Iurie Bejenaru a depus o cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, solicitând anularea deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 4 din 09 decembrie 2022 cu privire la candidatura lui Iurie Bejenaru la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii cu dispunerea reluării procedurii de evaluare a integrității candidatului Iurie Bejenaru de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În ședința de judecată din 22 martie 2023 avocații Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, au înaintat o cerere prin care au solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a:

- termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a);
- termenului „nu” din art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2) – (5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul

respectiv”);

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”);

- sintagmei „dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) (potrivit căruia „La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”);

- termenului „irevocabilă” din art. 14 alin. (9) (potrivit căruia „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii”).

toate din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

De asemenea, s-a contestat omisiunea legiuitorului de a reglementa „termenul de prescripție”, „dublul grad de jurisdicție”, „competențele [limitate] ale Curții Supreme de Justiție”, „oportunitatea/proporționalitatea [actului administrativ]”.

În ședința de judecată, avocații Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, au susținut pe deplin cererea înaintată și au solicitat admiterea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate în sensul formulat, cu amânarea examinării cauzei până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate.

Reprezentantul pârâtei Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocatul Roger Gladei, în ședința de judecată a solicitat respingerea cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Examinând cererea avocaților Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și audiind participanții la proces, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, consideră necesar de a o admite parțial, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169-171.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Totodată, conform §79-80 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Conform § 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În § 83 al aceleiași Hotărâri, Curtea Constituțională a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la § 82.

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor constată că la caz, sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, precum și în Hotărârea nr. 2 din data de 09 februarie 2016 a Curții Constituționale.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art. art. 8 alin. (2) lit. a), alin. (6), art. 13 alin. (5) și art. 14 alin. (8) lit. b), alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către partea în proces, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect prin prisma criticilor aduse de către reclamant în sesizarea prezentă, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă.

Cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor nominalizate, depusă de avocații Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, constituie o prerogativă a participantului la proces, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, completul de judecată special ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

Totodată, completul de judecată special consideră necesar de a respinge cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în partea contestării omisiunii legiuitorului de a reglementa „termenul de prescripție”, „dublul grad de jurisdicție”, „competențele [limitate] ale Curții Supreme de Justiție”, „oportunitatea/proportionalitatea [actului administrativ]”, deoarece nu întrunește condițiile prevăzute la art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă și anume, obiectul excepției nu intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin.(1) lit.a) din Constituție.

Din considerentele enunțate, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor ajunge la concluzia de a admite parțial cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de avocații Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru.

În conformitate cu art. 195 și 230 din Codul administrativ și art. 12¹ din Codul de procedură civilă, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

d i s p u n e:

Se admite parțial cererea avocaților Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a:

- termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a);
- termenului „nu” din art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2) – (5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”);

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”);

- sintagmei „dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) (potrivit căruia „La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care

puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”);

- termenului „irevocabilă” din art. 14 alin. (9) (potrivit căruia „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii”).

toate din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În rest, cererea avocaților Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, se respinge.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea avocaților Marian Bucătaru și Rodion Tocan, reprezentanții reclamantului Iurie Bejenaru, în vederea examinării constituționalității a termenilor „grav”, „reprobabile” și „inexplicabile” din art. 8 alin. (2) lit. a); termenului „nu” din art. 8 alin. (6) (potrivit căruia: „În aprecierea criteriilor prevăzute la alin. (2) – (5) și în luarea unor decizii cu privire la acestea, Comisia de evaluare nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv”); sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) (potrivit căruia „Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele prevăzute la art. 8, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată”); sintagmei „dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) (potrivit căruia „La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizii: admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”); termenului „irevocabilă” din art. 14 alin. (9) (potrivit căruia „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii”) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,

judecător

/semnătura/

Judecătorii

/semnătura/

/semnătura/

Vladimir Timofti

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Copia corespunde originalului, judecător

Mariana Pitic

